

KOMMUNLEDNINGSKONTORET

En god kraft i Gävle

En genomlysning av projektet Polarna i Gävle 2019

En god kraft i Gävle

En genomlysning av projektet Polarna i Gävle 2019

Jim Bergman, Säkerhetsenheten, Administrativa avdelningen, Sektor
Styrning och stöd, Gävle kommun

Citera gärna ur skriften men ange källa

© Författaren och Gävle kommun [2019]

Grafisk form Pangea design

www.gavle.se

Innehåll

1. Inledning.....	1
1.1 Syfte.....	2
1.2 Frågeställningar	2
2. Metod	3
2.1 Nyckelpersonintervjuer och bekvämlighetsurval	3
2.2 Transkribering och aidentifiering	4
2.3 Kvalitativ innehållsanalys.....	4
3. Verksamhetsplan för Polarna i Gävle.....	5
3.1 Dagboken, för dokumentation och spridning.....	6
4. Resultat.....	7
4.1 Struktur, kontext och utveckling för ungdomarna i verksamheten	7
4.2 Det naturliga mötet och vikten av relationsskapande	8
4.3 ”Pang för pengarna”, vikten av ungdomars perspektiv i lägesbilder och vad Polarnas bortfall skulle innebära	9
4.4 Dagboken och dess utvecklingsmöjligheter	11
4.5 Samverkan och projektet som ett forum för kompetens- och erfarenhetsutbyte	12
4.6. Fältarna och Polarna i kontexten av förändrade arbetssätt	13
5. Den sammanvägda bilden	15
5.2. Förslagsdiskussion.....	15
Litteraturförteckning	16

Sammanfattning

Syftet med denna genomlysningsstudie är att skapa ett informationsunderlag som ämnar att ytterligare belysa projektet Polarna i Gävles verksamhet och utsagda målsättningar, med avstamp i samarbetsaktörernas perspektiv. Författaren har genomfört en kvalitativ intervjustudie bestående av totalt sju intervjuer med nio intervjupersoner; representanter från fritidsgårdar i Gävle, Socialtjänsten och Polismyndigheten. De berörda intervjupersonerna har uppvisat en genomgående positiv inställning till projektet Polarna i Gävle. Intervjupersonerna har identifierat specifika effekter, och uppvisat erfarenheter av att projektet bland annat ger ungdomarna som är verksamma i arbetet en möjlighet till struktur, kontext och personlig utveckling. Vidare har intervjupersonerna uppvisat erfarenheter av att verksamheten som projektet bedriver är utan motstycke i målet att möta ungdomar i en naturlig relationsskapande kontext, att projektets bortfall skulle innebära ett förlorat ungdomsperspektiv i de olika aktörernas lägesbilder, samt att projektet fungerar som ett gott forum för kompetens- och erfarenhetsutbyte för de berörda aktörerna. I genomlysningsstudien har även en rad utvecklingsmöjligheter identifierats; t.ex. rörande utvecklingspotentialen i den verksamhetsnära dokumentationen som kallas "dagboken", en dokumentation där intervjupersonerna eftersträvar en högre nivå av detaljrikedom, samt en strävan efter ett närmare samarbete mellan projektet Polarna i Gävle och Socialtjänsten.

Utifrån genomlysningsstudiens ovan nämnda resultat har tre aspekter identifierats som framtida spörsmål:

- (1) Ska vidare utredning genomföras för att finna en adekvat finansiering av projektet i framtiden?
- (2) Hur ska utvecklingsmöjligheterna rörande den verksamhetsnära dokumentationen tas i akt i händelse av "återstart" av projektet?
- (3) Hur ska ett närmare samarbete mellan projektet Polarna i Gävle och Socialtjänsten, utifrån de båda parternas nuvarande arbetsformer, genomföras i händelse av "återstart" av projektet?

1. Inledning

Offentlig trygghetsverksamhet i Sveriges kommuner har existerat i en rad olika former. Under tidigt 00-tal var projektet ”Lugna Gatan” en kommunalt bekostad verksamhet som i Stockholm antog ledartröjan inom området. Under år 2005 granskade det dåvarande Tekniska kontoret och säkerhetsenheten i Gävle kommun det stockholmsbaserade projektet i syfte att se över vilka potentiella åtgärder kommunen skulle kunna ta för att ytterligare minska klottret och skadegörelsen i Gävle. Granskningen påvisade att projektet skulle vara kostsamt, och beräknades att under tre år kosta kommunen cirka 15 miljoner kronor (Brottsförebyggarna i Gävle [BIG], 2007, s.1). Ungefär i samband med granskningen, under hösten 2006, påbörjades en debatt rörande stök och bråk i offentlig miljö; främst på och omkring Stortorget i centrala Gävle under fredag- och lördagskvällar (ibid.). Uppkomsten av denna debatt skapade en möjlighet för BIG:s ledningsgrupp att reagera och undersöka möjligheten att effektivt komma åt den ovan beskrivna problembilden.

I samma tidsperiod uppmärksammade man att det redan funnits en rad projekt i Gävle som använde sig av s.k. vuxenvandring, men att dessa projekt främst har bedrivits av ideella föreningar och organisationer, något som har uppvisat vissa nackdelar; t.ex. svårigheten att uppnå en högre grad av kontinuitet i verksamheten och att få och behålla utbildad personal.

Under vintern och våren år 2007 påbörjade BIG planeringen av projektet som kom att kallas Polarna i Gävle, ett projekt som sedan började implementeras i praktisk verksamhet under sommaren och hösten samma år, i ett samarbete mellan kommunstyrelsen, Svenska Kommunförsäkrings AB (SKFAB) och kommunens säkerhetsenhet (BIG, 2007, s.1). Projektet tog sitt avstamp i idén om att låta helgansvariga, fritidsledare, samt frivilliga ungdomar från de olika fritidsgårdsverksamheterna runt om i kommunen anställas och avlönas genom fritidsgården inom ramen för projektets budgetering, samt att skapa arbetsgrupper för att bedriva nattvandring som ”utgår ifrån centrum men sker även ute i stadsdelarna för att fånga in ungdomarna till fritidsgårdsverksamheter” och “[...] strävar efter att vandra där vi gör mest nytta” (Polarna i Gävle, u.d, s.1). Således är arbetsgrupperna anställda och avlönade av de respektive fritidsgårdarna, som i sin tur får ersättning av BIG (ibid.) Inom ramen för projektets uppdrag har en rad utsagda målsättningar formulerats och samarbetsaktörer identifierats; Polismyndigheten, Socialtjänstens fältverksamhet och fritidsgårdar i kommunen. Projektets utsagda målsättningar kommer beröras mer detaljerat nedan.

BIG (2007, s.1) har utvärderat projektet under minst två tidigare tillfällen, en gång under verksamhetens tidiga skede, och en gång under senhösten 2008. Utvärderingen 2008 fokuserade i stor utsträckning på att undersöka vad nattvandrarerna själva ansåg om verksamheten och, ur detta perspektiv, på vilka olika sätt verksamheten kunde utvecklas. Utvärderingen 2008, som genomfördes via ett frågeformulär med 23 punkter, visade bl.a. att nattvandrarerna själva upplevde verksamheten som övervägande god (Polarna i Gävle, 2008). Dock framgår det ej huruvida utvärderingen gjordes muntligt eller i form av ett frågeformulär. Utvärderingen tog sin avspark i nattvandrarernas egna upplevelser att bedriva verksamheten;

något som även innebar att resultatet från utvärderingen är betingat av detta. T.ex. berör majoriteten av nattvandrarernas svar hur de upplever att de personligen har ”lärt sig att ta ansvar”, ”skaffat nya bekantskaper”, ”utvecklats som person”, men också att samarbetet med polisen ”har fungerat ganska bra”, att några har ”saknat samarbete”, samt att tillgång till bil är viktigt i verksamheten (ibid.).

Som ovan beskrivits kan de tidigare utvärderingsansatserna sägas ha antagit ett internt perspektiv. Med bakgrund i detta kan det rimligtvis menas att det existerar något av en kunskapslucka rörande projektets faktiska effekter, huruvida man uppnår de mål som formulerats, och hur de ovan nämnda samarbetsaktörerna inom ramen för projektet upplever verksamheten.

1.1 Syfte

Syftet med denna genomlysningsstudie är att skapa ett informationsunderlag som ämnar att ytterligare belysa projektet Polarna i Gävles verksamhet och utsagda målsättningar, med avstamp i samarbetsaktörernas perspektiv.

1.2 Frågeställningar

- Vilken erfarenhet har de utsagda samarbetsaktörerna Polismyndigheten, Socialtjänstens fältverksamhet och berörda fritidsgårdar i kommunen av projektet Polarna i Gävles verksamhet?
- Vilka potentiella effekter av Polarna i Gävles verksamhet kan de ovan nämnda utsagda samarbetsaktörerna identifiera?

2. Metod

Denna studie kan beskrivas som en informationsskapande ansats, eller genomlysning. Genomlysningen är designad att genom tillämpningen av en traditionellt kvalitativ datainsamlingsmetod, nyckelpersonsintervjuer, beskriva och tydliggöra vilka erfarenheter samarbetsaktörerna har av projektets verksamhet, samt vilka potentiella effekter dessa aktörer kan se av verksamheten.

2.1 Nyckelpersonsintervjuer och bekvämlighetsurval

Då studien ämnar undersöka specifika aktörsrepresentanters erfarenheter av projektets verksamhet fann författaren det mest lämpligt att genomföra kvalitativa semistrukturerade¹ intervjuer i form av nyckelpersonsintervjuer.

Nyckelpersonsintervjuer är en vanligt förekommande datainsamlingsmetod inom kvalitativ forskning, och brukar generellt anses som ett gott tillvägagångssätt att insamla information från relevanta, verksamhetsnära individer med god kännedom om det aktuella området (Sarnecki, 2009, s.85). Metodens lämplighet ligger även i det Bryman (2008, s.415) tar upp rörande att semistrukturerade intervjuer ofta lämpar sig gott för studier med ett förhållandevis tydligt fokus på ett specifikt område. I den aktuella genomlysningen har beslutet att tillämpa denna form av datainsamlingsmetod, tillika antalet intervjupersoner, tagits genom att genomföra en avvägning i hur många personer som det enligt tidsramen för utvärderingsliknande projektet var möjligt att intervjua, i enlighet med vad Svensson och Arne (2011, s.33) anser bör övervägas vid planeringen av en kvalitativ studie.

Sammanlagt har sju intervjuer genomförts med totalt nio intervjupersoner. De aktuella intervjupersonerna i studien har framkommit genom vad som här kan kallas för ett bekvämlighetsurval; med andra ord, för författaren tillgängliga representanter för de berörda aktörerna med utsagd kunskap inom området (Bryman, 2008, s.194). De specifika intervjupersonerna valdes ut och förfrågades om medverkan i studien genom att författaren fick ta del av dokumentation och tidigare existerande maillistor till relevanta individer inom de ovan nämnda samarbetsaktörerna med koppling till projektets verksamhet. På liknande sätt gjordes en geografisk begränsning kopplat till diskussionen ovan. Av de sammanlagt nio fritidsgårdarna som ingår i Gävle kommun har fem av dessa ingått i studien; ett beslut som i stort grundar sig på en liknande form av bekvämlighetsurval som ovan. Dock bör även en diskussion rörande detta besluts relevans för studien föras. Det framgår ovan att projektets verksamhet ”utgår ifrån centrum men sker även ute i stadsdelarna” (Polarna i Gävle, u.d, s.1). Då genomlysningens utsagda syfte i mångt och mycket baseras på projektets verksamhet och målsättningar kan det således även vara rimligt att utelämna fritidsgårdar som ej är centralt, eller nära centralt, belagda till Gävle centrum. Således är samtliga fem deltagande fritidsgårdar förlagda i stadsdelarna, och t.ex. fritidsgården i Bergby ej representerad i studien.

---

¹ Semistrukturerade är de intervjuer som genomförs med en intervjuguide, ett dokument med frågor som författaren vill beröra, men som intervjun i sig inte är låst vid. Intervjupersonerna tillåts således att tala och resonera friare än vid en strukturerad intervju.

2.2 Transkribering och avidentifiering

Samtalsdatan som spelats in under nyckelpersonsintervjuerna har transkriberats; en process där muntliga framställningar i intervjusituationen överförs till skriftlig form.

Transkriberingsprocesser är vanligtvis inte helt oproblematiska; det finns en rad ställningstaganden som måste göras rörande det material som skrivs ut. Författaren har under transkriberingsprocessen tagit i akt den problematisering Kvale och Brinkmann (2014, s.217f) tar upp rörande översättning från tal till text, och eftersträvat att återge en så korrekt bild av intervjun som möjligt; t.ex. rörande hur talspråkliga segment bör översättas för att kvarhålla sin betydelse i skriftlig kontext.

Samtliga intervjudeltagare har avidentifierats i materialet. Detta beslut togs som en del i avvägningen rörande huruvida det är relevant för studiens syfte att de enskilda intervjupersonerna bör kunna identifieras; något som bedömts som irrelevant. Således framgår inga personuppgifter i varken det inspelade materialet, transkriberingarna eller i den slutgiltiga texten.

2.3 Kvalitativ innehållsanalys

Det insamlade datamaterialet har i denna genomlysningsstudie analyserats utifrån en kvalitativ innehållsanalys. *Analysenhet* är ett av de centrala begreppen för den valda analysmetoden. Graneheim och Lundman (2004, s.106) menar att analysenheten kan beskrivas som det huvudsakliga studieobjektet som analysen ska inrikta sig på. I denna studie har författaren valt att definiera analysenheten som de intervjutranskriberingar nyckelpersonsintervjuerna resulterade i.

Vidare har författaren, genom att se över citat från intervjutranskriberingarna, skapat *meningsenheter*; alltså meningar och uttalanden i intervjuerna som kan relateras till varandra eller som har samma centrala betydelse (ibid.). Dessa meningsenheter har sedan sammanställts utifrån denna gemensamma centrala betydelse och resulterat i en rad kategorier. Kategoriseringen ämnar användas i presentationen av resultatet för att svara på de ovan nämnda frågeställningarna.

3. Verksamhetsplan för Polarna i Gävle

Projektet Polarna i Gävles specifika uppdrag och utsagda målsättningar förmedlas i ett internt dokument som samtliga individer i verksamheten tar del av och signerar i syfte att förbinda sig med de obligationer projektet framställer. I dokumentet förtäljs bland annat att Polarnas förlagda verksamhetstid ska vara fredag- och lördagskvällar, från och med valborgsmässoafton fram till allhelgonahelgen, i vilken operativ konstellation arbetsgrupperna ska arbeta i, att dagbok ska föras, m.m. (Polarna i Gävle, u.d., s. 1f). Vidare stipulerar dokumentet bestämmelser rörande åldersgräns för att vara del i verksamheten, tystnadsplikt, alkohol- och drogbruk, belastningsregisterutdrag, m.m. Dokumentet stipulerar även att projektet i stort har sex målsättningar (ibid.). Projektet ska:

1. Fånga upp ungdomar i riskzon till fritidsgårdsverksamhet
2. Förebygga bråk
3. Förebygga skadegörelse och klotter
4. Samarbete mellan fritidsgårdarna
5. Samarbete med polisen
6. Samarbete med socialtjänstens fältarbetare

Dessa ovanstående målsättningar kan anses vara centrala för studien och dess syfte. Utifrån dess karaktär kan de tre första punkterna rimligtvis kategoriseras som *trygghetsskapande verksamhet*; såväl de utsagda målsättningarna att förebygga bråk, skadegörelse och klotter som att fånga upp ungdomar i riskzonen kan sägas innefatta en praktisk trygghetsskapande dimension. De tre sista punkterna kan istället kategoriseras som målsättningar som syftar till att ytterligare utöka samarbetet mellan trygghetsskapande aktörer i kommunen; således en form av *samverkansutvecklande verksamhet*. Det är här på sin plats att nämna att de tre sista punkterna definieras som målsättningar i dokumentet (Polarna i Gävle, u.d., s. 1f). Det kan här vara gott att lyfta frågan huruvida samarbete i sammanhanget de facto ska definieras som ett utsagt mål, eller som ett medel².

Dessa två block av målsättningar, de trygghetsskapande och de samverkansutvecklade, kommer att ligga till grund för de intervjuguider och frågor som tillämpas i nyckelpersonsintervjuerna. De två blocken speglas även i studiens utsagda frågeställningar; de trygghetsskapande målsättningarna sätts här i förbindelse med de eventuella effekter samarbetsaktörerna kan identifiera av projektets verksamhet, medan de samverkansutvecklande målsättningarna sätts i förbindelse med samarbetsaktörernas praktiska erfarenhet av projektets verksamhet.

Inom blocket rörande samverkansutvecklande målsättningar kan en detaljskillnad skönjas. Målsättningarna som berör Polismyndigheten och Socialtjänstens fältarbetare ämnar utveckla ett arbete mellan projektet i sig och den specifika aktören. Målsättningen som berör fritidsgårdar ämnar däremot, utifrån projektets verksamhet, utveckla ett samarbete *mellan* fritidsgårdar. Således krävs det här en metodologisk avvägning i utformningen av de specifika intervjuguiderna som riktar sig till representanter för fritidsgårdar; det är inte relationen

² Se t.ex. Fridolf (2001, s.94f) för vidare diskussion rörande samarbete som mål eller medel.

mellan projektet i sig och fritidsgårdarna som är av intresse, utan hur projektets verksamhet har påverkat samarbetet mellan de skilda fritidsgårdarna.

3.1 Dagboken, för dokumentation och spridning

En viktig aspekt i projektet Polarna i Gävles arbete är den så kallade dagboken som verksamhetsgrupperna skriver efter varje avslutat arbetspass. Denna dagbok antar rollen som projektets dokumentation över vad som skett under arbetspasset, och bidrar till att skapa en övergripande historisk förståelse över arbetspass bakåt i tiden. Under verksamhetstiden, mellan valborgsmässoafton och allhelgonahelgen, distribueras dessa skrivelser till i projektet berörda aktörer och kan sägas funktionera som ingående information rörande t.ex. arbetstider, personal, vilka rutter som tagits, vilka ställen som har besökts, samt de händelser som skett under arbetspasset.

4. Resultat

Nedan presenteras resultatet från den kvalitativa innehållsanalysen. Författaren kommer under nedanstående rubriker, utan innebörders ordning av relevans, presentera olika huvudkategorier som har framkommit genom dataanalysen. Under dessa rubriker kommer olika utdrag ur materialet i form av citat presenteras i syfte att belysa de olika framtagna kategorierna som identifierats i intervjutranskriberingarna. Intervjupersonerna benämns nedan som intervjuperson 1, 2, 3, och så vidare, i formen IP1, IP2, IP3.

4.1 Struktur, kontext och utveckling för ungdomarna i verksamheten

En av de främsta kategorierna som framkom under samtliga intervjutillfällen var hur projektet Polarna erbjuder de ungdomar som är delaktiga i projektet en uppstyrd och strukturerad arbetsform, där aspekter som tidsansvar, rollantagande och möjlighet till påverkan lyftes fram som exempel på vilka sätt ungdomarna själva utvecklas genom sitt deltagande. Rörande just struktur inom projektet menar fritidsgårdsrepresentanten IP2 att

Du får ju en fostran, och liksom, hur man betar sig och... Och så blir man ju- Det är ju nån som har ögonen på en så, så man måste ju sköta sig, så det är ju en fördel, liksom, ute på stan [...] och så lyfter vi ju upp dom som har varit exempelvis fritidsledare som har gått på stan, att ”nu behöver vi en ansvarig, kan du ta det”, och så har dom fått steppa upp då...

Flertalet av intervjupersonerna uttrycker att man tydligt ser utvecklingen som dessa ungdomar får genom att, så att säga, axla ansvaret i sin roll som del av projektet. Inte sällan kommer de unga vuxna själva från problematiska bakgrunder, och har varit vad intervjupersonerna talar i termer av ”stökiga”. Det finns en tydlig och genomgående tanke på en ”ansvarstrappa”, som belyses av bl.a. IP2:s citat ovan. Ungdomar i projektet påbörjar sin bana som just behjälpliga nattvandrare som representerar sin fritidsgård i kontexten, för att sedan, stegvis, få ta mer och mer ansvar, för att vidare få möjligheten att bli fritidsledare och helgansvariga. Exempelvis menar fritidsgårdsrepresentanten IP1 här att

Just på fritidsgårdar finns det många såna ungdomar som har ett bråkigt förflutet, som har- Genom befrämjande arbete på fritidsgårdarna har man kunnat bytt fot och fokusera på det man är bra på istället, så har man kunnat växla från en, ska vi säga- Från en bråkstake till det vi kan kalla en god förebild [...] och en viktig- en av de viktigaste kanske- Är ju att de här ungdomarna som har gått ut som- Ja, positiva förebilder! Dom har kunnat få ett arvoderat arbete! Det har varit en jättestor grej i det hela!

Ungdomarnas rollantagande i projektet, samt deras möjlighet att själva utveckla sin förmåga som goda förebilder, kan anses vara en av de största effekterna som fritidsgårdspersonalen själva kan identifiera. Fritidsgårdsrepresentanten IP2 exemplifierar vidare och pekar på att

Det är väldigt gott för dom här ungdomarna som får följa med. Eh- Där tror jag- Om man stycker ner det i flera bitar så tror jag att det är en av de största effekterna, att kunna få unga individer som oftast inte har det så lätt, som har växlat upp och gjort bra val, får vara ute och

synas i ett sammanhang där man gör ett gott- Där man gör något gott. Det är en sån sidoeffekt som jag tror att man- Man kan inte mäta det här i pengar.

Denna till synes genomgående tanke om personlig utveckling visas ytterligare när även fritidsgårdsrepresentanten IP4 uttrycker sig i termer av att ungdomarna som varit del av projektet har setts ”växla upp” sin roll som god förebild;

Men alltså- Lägg ned Polarnaprojektet, absolut, men jag sätter en hundring vid det här bordet att om några år så kommer man säga att vi kanske ska dra igång det igen. Så man väljer ju det man vill ha... Men jag menar, alltså, att nattvandring är ju en- I uniform, eller kläderna, eller vad man ska kalla det, det står ju där att jag *tillhör* någonting. Ja, men då kan jag säga till någon att jag tillhör Polarna, att jag inte ställer upp på det där! Jag tar ansvar för det där. Flera av dom har ju gjort det genom åren, växlat upp sin roll, liksom.

De intervjuade fritidsgårdsrepresentanterna ovan beskriver samtliga en enstämmig bild av att möjligheten till struktur, kontext och utveckling för ungdomarna är en av de mest framträdande effekterna inom ramen för projektet Polarna i Gävle; en bild som även kompletteras med myndighetsutövande aktörers syn på saken. IP7, från Socialtjänstens fältverksamhet, ser en framgångsbild i dessa aspekter; något denne kopplar direkt till projektet. IP7 menar bland annat att

Jag tänker att vi har vissa ungdomar idag, eller nu är dom unga vuxna, som fortsättningsvis får vara förebilder, dels för sina kompisar men även för yngre ungdomar ute i områdena [...] Jag tänker att flera av dom här som har varit med i projektet under åren jag har jobbat på fältgruppen liksom tagit steg vidare, och fortsatt att jobba med att hjälpa ungdomar, eller att vara en bra förebild, och det tänker jag kommer från den goda andan i Polarna.

4.2 Det naturliga mötet och vikten av relationsskapande

En annan av de huvudsakliga kategorierna som diskuterades under intervjuerna är vikten av den faktiska verksamhet som projektet Polarna i Gävle genomför, och kanske främst, under vilka former denna verksamhet sker. Intervjupersonerna kan identifiera få, eller inga, andra aktörer som har samma möjlighet att möta ungdomar i en relationsskapande kontext, som inte drivs av, eller blir påverkad av, ett myndighetsutövande. Ungdomarnas möten med såväl Polismyndigheten som Socialtjänstens fältverksamhet stigmatiseras och formaliseras ofta som ett möte med en ”motpart”, och något som man i en majoritet av fallen vill undvika till varje pris. Mötet med Polarna i Gävle beskrivs istället som något som förekommer mer naturligt, och som leder till ett mer nyttigt relationsskapande. Flertalet av intervjupersonerna menar att det i fritidsgårdsverksamhet ofta framkommer frågor och detaljer kring individer som bör förmedlas vidare till vissa huvudmän, men att Polarna i Gävle fungerar som ett utmärkt ”mellanting” för känsliga, men nödvändigtvis inte anmälningskrävande, uppgifter.

Exempelvis menar fritidsgårdsrepresentanten IP1 att

Vi har väldigt mycket besök, och det gör ju liksom att man får mycket av dom här tankarna, idéerna och tipsen från ungdomarna, och det förankrar ju vi vidare till socialtjänst och polis, men det är ju mycket som inte ska vidare till socialtjänst och polis, saker som vuxensamhället kan titta på, och här är ju Polarna perfekta till det delmålet, att Polarna är bättre lämpade för det [...] Det handlar mycket om relationer, när man är ute och möter dom.

Fritidsledarna har ju den erfarenheten, från olika ställen, att knyta relationer och ta sig an ungdomar, och känna igen dom. Men dom här äldre ungdomarna som varit med- Som varit med i projektet, det tror jag är jätte viktigt, för symboliken- Att dom är med i det här. Det tror jag kan göra en väldigt stor skillnad.

Vikten av att skapa och utveckla relationer genom naturliga möten är ett återkommande tema även under dialogen med de myndighetsutövande aktörerna. Såväl Polismyndigheten som Socialtjänsten menar att det ibland kan finnas svårigheter att finna en god ”ingång” till ungdomar i riskzoner; att underlaget för ett gott relationsskapande ibland kan vara bristande. Man menar att ungdomarna i Polarna i Gävle ofta kan bidra med detta underlag, och således få en annan ”ingång” mot individer. T.ex. menar Polismyndighetens representant IP3 att

Deras roll är mer att desarmera saker och vara goda förebilder [...] Och kanske att vara en god samtalspartner för någon som är ledsen och som är på väg att... Ja, sätta sig i fel sällskap, eller ja, hamna på snedden här i... Stadsmiljön. Dom kan då vara en brygga mellan det dåliga valet och det goda valet, att dom kan vara en brygga in i det goda valet. [...] Dom kan identifiera sig med de här ungdomarna och få en annan ingång. Så att- Det blir ju mindre dramatiskt att Polarna tar kontakt och frågat varför dom inte söker upp en fritidsgård, eller varför dom står och hänger bara. Så det är mer det som är vinsten, det i sig kan ju lösa upp onödiga knutar på torget en lördagskväll, exempelvis. Istället för att polisen eller socialtjänsten ska- Som blir väldigt stort, liksom.

Med grund i praktiska exempel då Polarna i Gävle kontaktat deras verksamhet menar Socialtjänstens representant IP7 på liknande att

Om inte Polarna funnits så hade ju dom här personerna, ja... Dom hade inte fått den hjälp som dom fick. Ja, det kan vara andra som skulle- Ja, men då blir det ju polisiärt, tänker jag. Omhändertagande. Men här, här har det varit väldigt hjälpsamt [...] Dom får ju en annan ingång till barn och ungdomar, som vi inte får. Vi är ju en myndighet. Vi är ålagda kring lagstiftning och myndighetsutövning om det är skarpa lägen.

4.3 ”Pang för pengarna”, vikten av ungdomars perspektiv i lägesbilder och vad Polarnas bortfall skulle innebära

Vidare har samtalen med intervjupersonerna mynnat ut i en kategori som rör en högst central aspekt av de flesta projekt som genomförs; kostnad kontra effekt. Flertalet av de intervjuade representanterna talar i termer av att effekten av Polarna i Gävle, liksom många andra trygghetsskapande metoder och projekt, är svår att kvantifiera. Man menar här att det är ”svårt att sätta en siffra” på vad projektets effekter är värda ur ett samhällsligt perspektiv, och hur det mer än ofta tycks som att diskussionen kring finansiering av projektet tar över beslutfattarnas fokus. Här menar t.ex. Polismyndighetens representant IP3 att Polismyndigheten utan tvekan ser nytta av projektet och att

Det är en billig... Temperaturmätargrupp, ute på stan ibland annat, bland ungdomar, och som med sin enkla närvaro och kanske en god ingång hos ungdomar, med vilka dom kan känna lite igenkänningsfaktor, kan desarmera sociala orosmoment- Genom sin blotta närvaro! Så det är ju väldigt lite insatskapital för det man får ut, tycker jag, utan att ha några kvantitativa belegg för det [...] Samarbetet är ju en liten insats från vår sida, men man får

förhållandevis mycket tillbaka egentligen, i form av att vi får information om hur läget är, tillsammans med andra informationskällor som vi har.

IP3 exemplifierar vidare och menar att det finns ett förhållande mellan hur mycket man är villig att finansiera projektet med och vilka effekter som kan kopplas till verksamheten. Kopplingen mellan finansiering och effekt blir också tydlig när IP3 exemplifierar vad Polismyndigheten förväntar sig av projektets medlemmar, utifrån den tidsrymd där verksamheten är förlagd;

Det är vad man förvänta sig av dom, och det är ju egentligen bara det vi betalar för också, eller vi, men kommunen. Man får ju en viss effekt av dom, men samtidigt betalar vi inte för att få mer effekt egentligen, heller [...] Så, jag tror att det är en förhållandevis billig- Det är helt enkelt mycket pang för pengarna!

På liknande sätt menar Socialtjänstens representanter IP7 och IP8 att främjande och trygghetsskapande arbete är en central aspekt i deras dagliga arbete; att söka upp ungdomars naturliga skyddsfaktorer. De menar bland annat här att det krävs en förändring i hur man ser på trygghetsskapande fältprojekt;

Jag tänker att... Polarna, det finns ju någon form av utgift för dom, det kostar. Man tänker det mer som en utgiftspost än att tänka på projektet som en investering, att man investerar i att det finns fler vuxna och goda ungdomar ute som kan, om det behövs, fånga upp ungdomar i riskmiljöer eller risksituationer.

Även fritidsgårdsrepresentanten IP4 tycks vara av den fasta åsikten att den historiska summan som finansiering av projektet har vilat på är av mindre betydelse, i förhållande till de slutgiltiga effekterna. IP4 menar här att

Det här projektet, det är ju inga bekymmer. Vad dom än gör så är det för lite pengar för att säga att det inte tillför något. Att det sitter en Polarnakille- eller tjej på en buss mellan Bomhus och stan för att dom varit ute på [fritidsgården] Legenden, eller att dom åker upp till Sätra, eller nattvandrar på stan- Vart vi än har vuxna i samhället så är det skitpengar. Och den här gruppen och individerna som det ger, bara det är en teckning för att dom här pengarna har gjort sitt syfte. Och i runda slängar, för den här summan som vi pratar om... Vad prutar vi på?

En av huvudpunkterna som har varit av intresse under dialogerna med respektive aktörer har varit vilka potentiella aspekter och effekter dessa anser skulle gå förlorade om projektet Polarna skulle lägga ned verksamheten. Polismyndighetens representant IP3 talar bland annat om hur Polarnas dagbok, den ovan nämnda verksamhetsbeskrivningen som skickas ut efter de helgdagar grupperna varit verksamma, föds in i olika lägesbilder; såväl Polismyndighetens egna som den myndighetsgemensamma lägesbilden som Gävle kommuns säkerhetsenhet sammanfattar varannan vecka. Rörande lägesbilden, och vad som skulle ske om denna föll bort menar IP3 att

Nyttan tycker jag ändå är rätt stor, och dom fyller en bra roll i lägesbilden som KLK/SÄK skickar ut [...] Och nackdelen är ju egentligen att man skulle tappa ett ungdomsperspektiv,

eller unga vuxnas perspektiv, för dom³ är ju inte skolungdomar. Dom flesta av dom är ju på väg in i, eller ut ur, gymnasiet. Så dom är ju någonstans gymnasieungdomar, så man får ju ett äldre ungdomsperspektiv och goda förebilder. Det är ju det man tar bort.

Denna ”inblick i ungdomsperspektivet” är även något som Socialtjänstens representanter IP7 och IP8 menar skulle gå förlorat om man stängde ner verksamheten helt. Med kopplingar till specifika kartläggningar av t.ex. skolavslutningar och andra evenemang i staden, där Polarna i Gävle och fritidsgårdarna har vidarebefordrat uppgifter till Socialtjänsten, menar man här bland annat att

IP7: Det har ju varit jättehjälpsamt, vi skulle inte kunna göra den kartläggningen utan Polarna, eller utan fritidsgårdarna. Då skulle vi få fler blinda fläckar än vi vad vi haft. Jag tänker att det har Polarna verkligen bidragit med [...] Vi skulle få mindre träff, på skolavslutningen som ett exempel. Vårt arbete skulle ju förändras. Vi skulle ju behöva vara ute- Mer i andra miljöer, andra platser-

IP8: Ja, gå tillbaka till vårt gamla arbetssätt, och då skulle vi ju tappa uppåt liksom, med mera övergripande- Förebyggande arbete, på en annan nivå [...] Och så är ju vi i ett läge där man skulle kunna starta i gång ett mer nära samarbete med Polarna igen, och stämma av med ”vart är vi och var är ni”, men där är vi inte än. Men det är där vi skulle behöva vara.

IP7: Det är ett samtal bort egentligen!

IP8: Ja, det är ett samtal bort bara!

Det belyses även ovan att det finns en klar vilja från Socialtjänstens fältverksamhet att ytterligare utarbeta och utveckla samarbetet man historiskt sätt har haft med projektet Polarna i Gävle, för att ytterligare säkra de perspektiv man menar projektet bidrar med i den dagliga verksamheten. Närmare diskussion rörande det historiska, och det nuvarande, samarbetet mellan projektet Polarna i Gävle och Socialtjänstens fältverksamhet berörs under rubrik 4.6 nedan.

Även fritidsgårdsrepresentanten IP6 ser att projektet Polarnas eventuella nedläggning skulle resultera i nackdelar, om än inte på samma strategiska nivå som Socialtjänstens citat ovan belyste. Fritidsgårdsrepresentanten antar ett mer individuellt synsätt och berättar om hur denne tror en nedläggning skulle påverka ungdomarna som arbetar i projektet;

Det har ju varit bra! Det har varit ett sätt för dom att tjäna lite pengar, göra något annat, se något annat, få komma ut lite. Få lite bra på CV:et, så det är väl lite sådana grejer. Det är ju det man tappar, tänker jag.

4.4 Dagboken och dess utvecklingsmöjligheter

Samtliga av de intervjuade aktörerna är mottagare av Polarna i Gävles dagbok, den ovan nämnda verksamhetsnära dokumentationen som förs efter varje avslutat arbetspass. Ett flertal av de berörda representanterna i studien har talat om dagboken och dess nytta, men också dess potential och möjlighet till utveckling; det framgår t.ex. i flertalet dialoger att dagboken har

³ IP3 syftar här till de ungdomar som projektet Polarna i Gävle riktar sig mot.

utrymme för förbättring. Fritidsgårdsrepresentanten IP1 var den första av de intervjuade som berörde detta. Denne menar att

Och, nått jag tror är viktigt, är deras dokumentation, och hur dom dokumenterar! Alltså, dom skriver en dagbok i dag, men den skulle bli mer precis [...] Istället för att skriva att det var lugnt, så kan man skriva ”vi har gjort femton möten idag”. Vart man har varit, mellan vilka tider, var man såg att det rörde sig folk. Dokumentera det tydligare, så tror jag också att man kan mäta det på bättre sätt.

IP1 lägger här vidare vikt vid dokumentationen utifrån ett analytiskt perspektiv, och menar att en bättre dokumentation även medger en underlättad analys av arbetet i sig, och vilka potentiella effekter detta har. IP1 berör möjligheten till vidare uppstyrning;

Jag skulle vilja att man specificerar att [...] varje dagbok skulle innehålla, säg, tio frågor, och utöver det så kan man skriva fritext. Så att det blir en dokumentation för idag! När man sitter och man ska sluta, och det sista man ska göra är att skriva en rapport- Har jag ingenting att skriva så skriver jag ju bara pang, pang, pang, enkelt, nu får jag gå hem. Det personen inte tänker på just då är att det som faller bort här kan ligga till grund för egentligen hur hela projektet ser ut! [...] Det skulle vara intressant att få en mer djuplodande bild i den bedömningen, det tror jag kan vara väldigt värdefullt i det långa loppet.

Även Socialtjänstens representanter IP7 och IP8 kan sägas dela IP1:s syn på hur dagboken tillämpas i den praktiska verksamheten. Även dessa önskar en utveckling och vidare fördjupning av hur dagboken skrivs; annars är risken att man missar mycket av arbetet som har gjorts, något som kan påverka långtgående analyser av arbetet. Här menar IP8 exempelvis att

Det man ser när man går in och läser dagboken är att det- Det har varit en lugn kväll, det började där och slutade där, då är det ju så mycket som vi inte fått läsa egentligen! Mycket samtal, mycket möten! Mycket information och kunskap som dom bär med sig till nästa tillfälle och en historia som byggs på liksom, som kanske kommer till hjälp om tre veckor. Jag har inte känt att jag kan- Även om jag läser att det är lugnt, så vet jag ju att dom har jobbat! *skrattar*

4.5 Samverkan och projektet som ett forum för kompetens- och erfarenhetsutbyte

Ytterligare en central aspekt som har framkommit i dialogerna med intervjupersonerna är att så gott som samtliga ser projektet Polarna i Gävle som ett gott forum för kompetens- och erfarenhetsutbyte. Flertalet av intervjupersonerna menar att det finns flera goda aspekter av detta nära samarbete, inte minst fritidsgårdar emellan, för att uppnå en förståelse för och insikt i de olika stadsdelarna, de verksamheter som genomförs på andra fritidsgårdar, samt vilka utmaningar de olika aktörerna ställs inför. Vid sidan av projektet har det historiskt funnits, och finns, nätverksmöten där föreståndarna för de olika fritidsgårdarna runt om i Gäve träffas och diskuterar olika spörsmål. Dessa möten, tillika andra utbildningsdagar, genomförs i regi av BIG. Dock finns det en genomgående konsensus att projektet Polarna i Gävle fungerar som ett forum för såväl de ungdomar som är aktiva i verksamheten som för föreståndarna, där

de får träffa sina kollegor flera gånger i månaden. Rörande detta menar t.ex. fritidsgårdsrepresentanten IP2 att

Det skapar ju även bra saker för våra ledare också, i och med att vi blandar från andra fritidsgårdar, för då får du ju fram lite samarbete, vi vet vad som händer i Sätra, vi vet vad som händer på Helges i Andersberg, genom att vi har dom här- Att dom går tillsammans, och man skapar ju nån form av schyst- Ja, gemenskap mellan gårdarna på det sättet.

Även fritidsgårdsrepresentanten IP4 menar att

Det är ett jättebra sätt att skapa samarbete mellan verksamheter och för att få en förståelse för att alla stadsdelar har sina problem och att alla stadsdelar har sina kärnor och sina behov.

Specifikt rörande fördelarna för ungdomarna som är aktiva i den praktiska verksamheten menar fritidsgårdsrepresentanten IP5 att

Dom vidgar ju vyerna och får nya kontakter. Man uppskattar ju mer när man får se andra verksamheter! Det är nyttigt att se! Och jag vet- När jag började här, det är så många år sen, men då var det en mer- Det var konkurrens och konflikt mellan fritidsgårdarna då, nu är det mer- Det har blivit mycket bättre, nu jobbar man med Stolt och Nykter, med Polarna, för fritidsgårdarnas bästa. Nu jobbar man tillsammans, och förut slogs man om kakan.

4.6. Fältarna och Polarna i kontexten av förändrade arbetssätt

Projektet Polarna i Gävle har, som ovan nämnts, bedrivit verksamhet sen år 2007. Det är här av vikt att skapa en förståelse för vilka förändringar som har skett inom det kommunnära trygghetsskapande och sociala arbetet under de 12 år som projektet har fortlöpt. En av dessa förändringar berördes i dialogen med Socialtjänstens fältverksamhet; en förändring som kan beskrivas som ett reformerat arbetssätt för att nå ungdomar. Rörande detta förändrade arbetssätt berättar Socialtjänstens representant IP7 att

Det har skett lite förändringar inom vår verksamhet, som också påverkar vårt samarbete, tänker jag [...] När jag började jobba på fältgruppen så hade vi, ja, om man säger- Traditionellt fältarbete, det här att man är ute på stan och går runt, och det gjorde vi egentligen i större utsträckning då, 2011, 2012, 2013 [...] Vi har förändrat vårt sätt arbeta under dom här åren, men det är på ett annat sätt, vi jobbar mer uppsökande, vi söker upp ungdomars naturliga skyddsfaktorer, och det innebär ju då en idrottsförening, eller en fritidsgård- Vi har gjort en förskjutning till att vara mer i relation till dom som ska finnas till för barn och ungdomar i ett naturligt sammanhang.

Denna reformation i hur det praktiska fältarbetet genomförs har även medfört effekter på hur nära Socialtjänsten samarbetar med projektet Polarna i Gävle. IP7 berättar vidare att

Så det har blivit mer åt det hållet, vilket jag tänker ha inneburit att vi har haft- Det senaste året har vi haft mindre kontakt med Polarna, förutom när det varit större arrangemang, som skolavslutning, sista april, stadsfesten, då har vi liksom gemensam- Då träffas vi, på samma sätt som vi gjorde tillbaka i tiden.

Ovan, under rubrik 4.3, belystes Socialtjänstens medarbetares vilja att åter igen starta upp ett samarbete med projektet, med en liknande nivå av samarbete som det historiskt sätt har

funnits mellan de båda aktörerna. Utöver det ovanstående citatet rörande att samarbetet ”bara är ett samtal bort” menar även IP7 att

Det handlar ju inte om att vi inte kan kavla upp ärmarna och göra andra saker, det handlar inte om det, utan- Hur kan vi komplettera varandra, hur kan vi bli mer effektiva? Det tänker jag att dom bidrar med, en effektivitet! Och åter igen, skulle vi utveckla vårt arbete med Polarna, så tänker jag att vi har möjligheten till tidiga interventioner, att dom skulle kunna vara en del av det, att hjälpa oss att få fatt på ungdomars vårdnadshavare i ett tidigt skede.

5. Den sammanvägda bilden

De presenterade resultaten från intervjustudien ovan pekar på att det hos samtliga berörda aktörer finns en genomgående syn på projektet som en central verksamhet i det trygghetsskapande arbetet i Gävle kommun. Flera olika aspekter har framkommit under genomlysningens gång; aspekter som bl.a. tar avspark i de beskrivna fördelarna för ungdomarna som själva är verksamma i projektet, vikten av att ha en aktör som kan bemöta ungdomar i deras egen kontext och vara en ”brygga in i det goda valet”, hur stor roll ungdomsperspektivet har i olika lägesbildsformationer, samt hur projektet i fråga kan fungera som ett forum för samverkan, erfarenhets- och kompetensutbyte.

Resultaten visar även på att det finns utrymme för utveckling hos projektet; t.ex. rörande den interna dokumentation som förs i form av dagboken, och en återgång till ett mer nära utfört samarbete i förhållande till aktörer som t.ex. Socialtjänsten.

5.2. Förslagsdiskussion

Baserat på ovan genomlysning har främst tre framtida frågor identifierats. Dessa följer nedan.

1. Sammantaget syns fördelarna med projektet Polarna i Gävles arbete hos samtliga i genomlysningen berörda aktörer. Om projektets verksamhet inte fortgår riskerar man bl.a. att tappa ett viktigt perspektiv in i Gävles ungdomsvärld. Ska vidare utredning genomföras för att hitta en adekvat finansiering av projektet i framtiden, och hur?
2. Inför, och i samband med, en eventuell ”återstart” av projektet bör de ovan nämnda utvecklingsmöjligheterna tas i akt. Exempel på sådana utvecklingsmöjligheter berör bl.a. dagbokens förbättringspotential. Författaren föreslår att BIG i förutvarande fall ser över denna möjlighet till revidering, och finner ett sätt att införa en högre nivå av detaljrikedom i de sammanställda dokumenten, t.ex. genom ett frågebatteri av adekvat detaljnivå.
3. Inför och i samband med en eventuell ”återstart” av projektet bör den ovan nämnda viljan till nytt samarbete från Socialtjänsten tas i akt; ett samarbete som bör justeras för att passa de båda parternas nuvarande arbetsformer. Författaren föreslår att BIG och Socialtjänstens fältverksamhet närmre utreder möjligheterna till att få till stånd ett sådant samarbete.

Litteraturförteckning

- Brottsförebyggarna i Gävle [BIG]. (2007). *Ansökan till kommunstyrelsen*. dnr: 07KS594. Gävle: Gävle kommun.
- Bryman, A. (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. (uppl. 2). Malmö: Liber AB.
- Fridolf, M. (2001a) *Samarbete- En arbetsform för de särskilt utsatta?* Stockholm: Socialstyrelsen.
- Granheim, U.H., & Lundman, B. (2004). Qualitative content analysis in nursing research: concepts, procedures and measures to achieve trustworthiness. I *Nurse Education Today* (vol. 24:2). (s.105–112). doi: 10.1016/j.nedt.2003.10.001
- Kvale, S., & Brinkmann, S. (2014). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. (uppl. 3[rev.]). Lund: Studentlitteratur AB.
- Polarna i Gävle. (u.d.). *Polarnas uppdrag och praktiska detaljer*. Gävle: Gävle kommun.
- Polarna i Gävle. (2008). *Polarna- utvärdering 2008*. Gävle: Gävle kommun.
- Sarnecki, J. (2009). *Introduktion till kriminologi*. (uppl. 2:3). Lund: Studentlitteratur AB.
- Svensson, P., & Ahrne, G. (2011). Att designa ett kvalitativt forskningsprojekt. I Ahrne, G., & Svensson, P. (red.). *Handbok i kvalitativa metoder*. (s.19–33). Stockholm: Liber AB.